

Zemřel prof. Milan Sobotka

Ladislav Benyovszky, březen 2024

V požehnaném věku 96 let nás v pátek 22.3. 2024 opustil „historik filosofie“ – jak si říkal, protože slovo „filosof“ měl ve své skromnosti pro sebe za příliš vznešené – profesor *Milan Sobotka*. Pro všechny ty v naší zemi, kterým je tak či onak blízká filosofie, je to nejen ztráta, je to ztráta zvláštního, specifického, druhu.

Profesor Sobotka býval v posledních desetiletích a dodnes jaksi samozřejmě a podvědomě vnímán jako „nestor české filosofie“. Nemínilo se tím ale to, že je nejstarším členem, v našem případě filosofického, společenství. Vždyť tak byl označován už i v době, kdy věkem nejstarším rozhodně ještě nebyl. Bylo a je tím podvědomě vyjadřováno něco jiného, jakási zvláštní úloha, kterou už dlouho a až do své smrti v české filosofii hrál. V čem spočívala?

Jejím základem je pochopitelně to, že prof. Sobotka byl ve svém oboru nesporným znalcem. Erudovaným badatelem, jak se dnes říká - „mezinárodně uznávanou vědeckou osobností“. To se týkalo „jádra“ jeho dlouholetého vědeckého zájmu, jímž byly vrcholné systémy evropského filosofického novověku, tzn. filosofie Kantova, Fichtova, Schellingova a – pro veřejnost nejznáměji – Hegelova, ale také filosofického novověku vůbec, v jeho představitelích známých i dnes již polozapomenutých či zapomenutých, a to vše s výhledy do filosofických výkonů nejnovějších i nejstarších. Ocitl-li se někdo v blízkosti prof. Sobotky, mohl si být jist, že jeho názhledy budou prověřeny pevnou a podrobnou faktickou filosofickou znalostí.

Tento celoživotně budovaný vztah k filosofii jako takové není ale tím, co bezesbytku vysvětluje, koho filosofie v Čechách ztrácí. Není to tak, že by nás opustil jen „vynikající odborník“, jakkoli takové „zabydlení se ve filosofii“ je toho dalšího nutným předpokladem. V profesoru Sobotkovi, pro kterého byla takto filosofie životem, s tím bylo spojeno ještě cosi jiného, v co- jakkoli vzácně – může takový celoživotní „odborný zájem“ přerůst, a kvůli čemu především je pro nás, kteří se v Čechách filosofii zabýváme, jeho odchod ztrátou. Tomu ale porozumíme, jen uvědomíme-li si jasněji než jsme zvyklí, co vlastně míní nikoli jen kvantitativně, nýbrž věcně myšlená blízkost. Musíme vidět, že vzájemně blízcí si jsou nikoli ti, kteří jsou stejní nebo podobní, ale ti, z nichž každý je svébytný a samostatný, vůči druhému jiný, jen potud a tak, že je tu onen právě tak svébytný a samostatný vůči němu jiný druhý. Tací náležejí do okrsku vzájemné blízkosti.

Takovým okrskem vzájemné blízkosti je – stejně jako leccos jiného – i česká filosofie a právě v něm měl prof. Sobotka zvláštní místo. Jako „nestor české filosofie“ začal být cítěn proto, že v přehršli oněch samostatných a svébytných individualit s filosofickým provozem na českých univerzitách a vědeckých ústavech spojených dokázal vidět ty, jichž se filosofie vskutku dotkla a týká a těm, nehledě na to, zda byli či nebyli jeho žáky, zda se zabývali či nezabývali tím čím on, zda tím sám sobě, či své pověsti, prospívá či škodí, zda mu jsou sympatičtí či nikoli, neváhal podat pomocnou ruku ve chvílích, když byla jejich možnost

filosofovat ohrožena. Ne pro jejich osobní kvality, pro filosofii. Jistěže to známe především z oné pro filosofii velmi obtížné doby před pětatřiceti lety, z důvodů sice nikoli politických, nýbrž spíše ekonomických, tohoto „účastného cítění“ však je zapotřebí dodnes. V osmé strofě Hölderlinova zpěvu *Rýn* stojí:

„Bohové mají však vlastní
Nesmrtelnosti dost, a jestliže
Nebešťanům je něčeho zapotřebí,
Jsou to hrdinové a lidi,
A jinak smrtelní. Neboť
Necítí-li nic blažení sami od sebe,
Potom musí, je-li něco takového
Dovoleno říci, ve jménu bohů
Účastně cítit někdo jiný,
Jehož jim třeba jest...“¹

Profesor Milan Sobotka byl v okrsku těch, kterých se v Čechách filosofie týká nejen jedním z nich, byl tohoto okrsku „účastně cítícím“. Odborníků i dnes vidíme mnoho, s prof. Sobotkou ztrácí dnes česká filosofie něco víc.

Ladislav Benyovszky

¹ Hölderlin, F., *Rýn*, in Hölderlin, F., *Světlo lásky*, vybral a přel. Vladimír Mikeš, Praha, Československý spisovatel 1982. Originál: „Es habet aber an eigner / Unsterblichkeit die Götter genug, und bedürfen / Die Himmlischen eine Dings, / So sind Heroen und Menschen / Und Sterbliche sonst. Denn weil / Die Seligsten nichts fühlen von selbst, / Muß wohl, wenn solches zu sagen / erlaubt ist, in der Götter Namen / Teilnehmend fühlen ein Andern, / Den brauchen sie ...“ *Der Rhein* in Hölderlin, F., *Sämtliche Gedichte*, hrsg. Detlev Lüders, Wiesbaden, Aula – Verlag 1989, s. 314.

